

Rusya-Türkiye- Batı Üçgeninde Yeni Bölgesel Düzene Doğru?

Mustafa Aydın
Mitat Çelikpala
Onur İşçi

Bu çalışma, Heinrich Böll Stiftung Derneği İstanbul Ofisi'nin desteğiyle Global Akademi tarafından yürütülen "Küresel Perspektifte Rusya ve Türkiye; Yakınlaşmanın Sınırları" başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır.

Rusya-Türkiye-Batı Üçgeninde Yeni Bölgesel Düzene Doğru?*

Mustafa Aydın, Mitat Çelikpala, Onur İşçi

Giriş

Türkiye, Ukrayna'daki savaşla birlikte yeniden Batı'ya mı yöneliyor, yoksa bu hamleyi ülke ekonomisindeki sorunlar sebebiyle gündeme gelen geçici bir strateji olarak mı değerlendirmek gerekiyor? Türkiye'nin ABD ile ilişkilerini düzeltmek için yeni bir girişime ihtiyacı var mı? Avrupa Birliği ile kurumsal bağları ve yakın ekonomik çıkarları dikkate alındığında, Türkiye AB ile ortak bir ilerleme stratejisi belirleyebilir mi? Türkiye'nin Batılı müttefikleriyle arasını düzeltme çabaları Rusya'da nasıl algılanıyor? Rusya'nın Batı ile zıtlaşması Rusya-Türkiye ilişkilerindeki hassas dengelere nasıl yansıyor? Ukrayna'daki savaş bittiğinde Türkiye yeniden bir yanda ABD ve AB, diğer yanda Rusya'nın yer aldığı denge politikasına dönebilir mi?

Bu sorular Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgalinin ardından Türkiye üzerine çalışanları meşgul eden konulardan sadece bazılarını işaret ediyor. Türkiye'nin Rusya ile Batı arasında gözettiği denge politikası üzerine çok sayıda analiz yayınlanmış olsa da, çatışmaya taraf olmaktan özenle kaçınan ve aynı anda hem Ukrayna'yı destekleyen hem de Rusya'yla ilişkilerini kopartmayı reddeden Türk diplomasisini anlamaya ve anlatmaya çalışan araştırmalara hala ihtiyaç var.

Savaşın başlamasından bu yana Türkiye'nin 2016'dan itibaren giderek daha fazla sorun yaşadığı yakın çevresindeki çok sayıda ülkeyle ilişkilerini düzeltme gayretlerinin arttığı gözleniyor. 2020 sonbaharından itibaren dış politikasındaki çatışmacı yaklaşımını giderek yumuşatan Ankara'nın bölgesinde ve uluslararası alanda daha önce sahip olduğu etkin konuma geri dönmesi pek mümkün gözükmez de, elde edeceği faydalara bağlı olarak Rusya'ya karşı Batı ile işbirliği yapmaya daha istekli olduğu da hissediliyor. Bir yandan 2023'te Rusya-Türkiye ticaret hacmindeki büyük artış (yaklaşık olarak 70 milyar ABD doları) ikili ilişkilerin en azından ekonomik bağlantılar bazında hala gelişmeye devam ettiğine işaret ederken, diğer yandan Donbas'tan Dağlık Karabağ'a, hatta İdlib'e uzanan geniş

coğrafyadaki çatışmalar konusunda iki ülkenin farklı duruşları Ankara ile Moskova arasındaki ilişkileri sınırlayan yapılarıyla dikkat çekiyor.

Soğuk Savaş'ın ardından hızla gelişen Rusya-Türkiye ilişkileri, Ukrayna'nın işgaline kadar jeopolitik anlaşmazlıkların ekonomik işbirliği temelinde yönetildiği ve son yıllarda artan biçimde yakınlaşan siyasi çıkarların gölgesinde kontrol edilen hassas bir dengeye dayanıyordu. Ukrayna Savaşıyla birlikte Türkiye'nin Rusya ile Ukrayna arasında dengeli bir politika izlemeye çalışması çeşitli şekillerde okunabilirse de, 2023'te artmaya devam eden ticaretin Türkiye ile Rusya arasında yeni bir yakınlaşmaya delalet ettiği söylenemez. Zira, iki ülke arasındaki ticaretin asimetrik yapısı, Türkiye'nin Rusya'ya tam anlamıyla yöneldiği söylemlerinin pek de sağlıklı olmadığını gösteriyor.

Uzayan Ukrayna Savaşı nasıl sonuçlarsa sonuçlansın, savaşın yansımalarının Türkiye ve Rusya'nın paylaştıkları yakın çevredeki dengeleri etkilemesi kaçınılmaz. Bu bölgeler arasında en fazla göze batanı Karadeniz coğrafyası. Burada gelişmeler sadece kıyıdaş ülkeleri değil, Karadeniz'in bölgesel güvenliğine yatırım yapan kıyıdaş olmayan güçleri de etkiliyor. Boğazların kontrolünü elinde tutması nedeniyle bu etkilere daha fazla maruz kalan

* Bu çalışma, "Triangulating Russia, Turkey, and the West: Towards a New Regional Order?" (Global Strategic Insight, No 2024/1, 15 Mayıs 2024) başlıklı yayımın tercüme edilerek gözden geçirilmiş halidir. Tercümede metinlerin bire-bir uyumundan ziyade, ilgili dildeki ifade özellikleri öncelenmiştir.

kıyıdaş ülke olarak Türkiye'nin gelecekte bölgesel dengelerin evriminde önemli bir rol oynayacağı ve jeopolitik açıdan zayıflamakta olan Rusya'nın bu durumundan avantaj sağlayacağı açıktır.

Geniş bağlamda dışsal gelişmeler Türkiye'nin Rusya ile ilişkilerini etkilerken, ikili ilişkilerin evrimi de Ukrayna, Kafkaslar ve daha genel olarak Karadeniz coğrafyasındaki dengeleri şekillendirmektedir. Özellikle geniş Karadeniz bölgesindeki çatışmaların karmaşık dinamikleri, Ankara ile Moskova'nın aralarındaki farklılıkları yönetmekte zorlandıklarına dair ipuçları veriyor. Bu bağlamda Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Türk-Rus ilişkilerinin dar tanımlı jeopolitik boşlukta analiz edilmeyeceğinin son dönemdeki en iyi göstergesi oldu.

Ankara ve Moskova, son yıllarda çatışan çıkarlarını farklı dosyalara ayırmayı ("compartmentalization") ve ilişkilerini sorunlara rağmen rekabetçi işbirliği ("competitive cooperation") temelinde sürdürmeyi öğrenmiş olsalar da (Aydın, yakında yayımlanacak çalışma), Ukrayna'daki savaş bu hassas dengenin değişmesi ihtimalini gündeme getirdi. Batı'nın Rusya'ya karşı yaptırımlarına katılmayı reddeden ve Montrö Sözleşmesi'ni gevşeterek kıyıdaş olmayan ülke savaş gemilerinin Karadeniz'e girmelerine izin vermesi yönünde baskı yapan bazı müttefiklerine direnen Türkiye, stratejik çıkarların hızla dönüştüğü küresel ortamda ABD ve AB ile daha yakın bir işbirliğine zorlandığının farkında.

Geriye dönüp bakıldığında, Türkiye'nin 2010'ların ortasından beri yakın çevresinde Batılı müttefiklerinden giderek ayrışan bir politikalar bütünü izlediği görülebilir. Bu bağlamda Ankara'nın Transatlantik İttifaka bağlılığı aşındıkça, uluslararası alanda Türkiye'yi yakından izleyenlerin Moskova'yla yakınlaşmasından giderek daha fazla endişe duymaya başladıkları da görülebilir. İki ülkenin iç siyasi benzerliklerinin ilişkileri yönlendiren diğer faktörleri gölgede bırakmaya başlaması ve özellikle de ABD'nin F35 programından çıkartma tehdidinde rağmen Türkiye'nin Rusya'dan S-400 füze sistemi satın alması gibi gelişmeler, Ankara'nın yüzünü Moskova'ya döndüğünü iddia eden karamsarların görüşlerini ön plana çıkarttı. Aynı dönemde Türkiye ile Batılı müttefikleri arasında artan gerilimler de bu iddialara meşru zemin

kazandırdı. Bu süreçte Türkiye'yi izleyenlerin genel olarak iki gruba ayrıldığı söylenebilir: Türk-Rus işbirliğinin riskli boyutlarına odaklanarak Türkiye'nin NATO'dan ayrılmaya hazırlandığını iddia edenler ile bu yöndeki tahminler abartılı bulan şüpheciler. Yaşanan son gelişmeler -özellikle de Rusya'nın Ukrayna'yı işgal ederek Kiev'i ele geçirme girişimi- ilişkilerin Türkiye'yi Batı'dan kopartacak noktaya geldiğini iddia edenlerin aksine, Türk-Rus ortaklığının ittifaka evrileceği yönündeki beklentileri zayıflatarak, gelinen noktada ikili ilişkilerin sınırlarının tartışıldığı ortamı hazırladı.

Yakın Geçmişin Kısa Jeopolitik Özeti*

Yüzyıllar süren düşmanlık ve çatışmanın ardından, Türk-Rus ilişkilerinin 1990'lardan itibaren geçirdiği ilginç evrim, akademik literatürde Soğuk Savaş sonrası döneminin en dikkat çekici konularından birini teşkil etmektedir. Bu ilişkinin temelinde sürekli genişleyen enerji ve sair ticaretin yanı sıra, iki ülkenin özellikle Karadeniz bölgesiyle ilgili geliştirdikleri ortak bakış açısı yatmaktadır.

Türkiye açısından Soğuk Savaş sonunda iki ülke arasında bölgede ortaya çıkan hassas denge değerliydi, korunmalıydı ve özellikle kıyıdaş olmayan ülkelerin deniz kuvvetlerinin bölgeye gelmeleriyle tehlikeye atılmamalıydı. Rusya'nın da beklentilerini karşılayan bu pozisyon, iki ülkenin bölgesel girişimler çerçevesinde, siyasi olmayan konularda birlikte çalışmalarına imkân tanıdı. Türkiye, özellikle ilk yıllarda birebir müzakerelerde diğer kıyıdaş devletlere karşı avantajlı gözükken Rusya'yı Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü gibi çok taraflı kurumsal işbirliği mekanizmalarına dahil ederek kontrol etmeyi tercih etti.

Ayrıca Türkiye, kıyıdaş olmayan ülkelerin varlığıyla Rusya'yı yabancılaştırmaktan ve köşeye sıkıştırmaktan kaçınmak da istiyordu. Ankara'nın bunu sağlamak için başvurduğu en önemli mekanizma 1936 Montrö Sözleşmesi'nin şartlarını sıkı sıkıya uygulamak oldu (Aydın, yakında yayımlanacak çalışma). O kadar ki, Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'yı işgalinin ardından dahi Türkiye, kıyıdaş olmayan ülkelerin deniz güçlerine getirdiği kısıtlamalarla yüzyıllara yayılan uluslararası çatışmaların

* Çalışmanın bu bölümü Mustafa Aydın'ın yakında yayınlanacak olan "Turkey's Black Sea Policies (1991-2023) and Changing Regional Security since the Russian Invasion of Ukraine" ve "Transformation of Turkish-Russian Relations; Rivalry and Cooperation in Eurasia and the Levant" başlıklı iki makaledeki analizlere dayanmaktadır.

ardından Karadeniz'i istikrara kavuşturan (Oral 2017; Baldiran, Bayer, Gençer 2022) ve 1936'dan beri bölgedeki güvenlik yapısının temel taşı olan sözleşmeye bağlı kalmaya devam etti.

Öte yandan, Türkiye'nin Montrö kurallarına sıkı bağlılığı zaman zaman NATO müttefikleri (özellikle ABD, Romanya ve Bulgaristan) ile bölgedeki ortaklarından (örneğin Gürcistan ve Ukrayna) ayrışmasına neden olmaktadır. Türkiye ile müttefikleri arasındaki gerilim özellikle 11 Eylül saldırılarını takiben ABD'nin bölgedeki askeri varlığını artırması ve bölge ülkelerini Karadeniz'deki Türk-Rus ortaklığına (*Russian-Turkish Condominium*) karşı seslerini yükseltmeye teşvik etmesiyle belirgin hale gelmişti. Bu gerginlik ABD'nin 2007'den itibaren bölgedeki askeri varlığını azaltmaya başlatması ve Montrö Sözleşmesi'ne karşı çıkma niyetinin olmadığını açıklamasıyla nispeten azalmıştı (Aydın 2011, 526).

Bu şartlarda Ankara, Rusya'nın Ağustos 2008'de Gürcistan'ı işgalini sadece diplomatik bir notayla kınamakla yetindi. Batı'nın da güçlü ve koordineli bir tepki ver(e)mediği işgale Türkiye'nin verdiği yumuşak karşılık, Ankara'nın değişen bölge jeopolitiğiyle ilgili değerlendirmeleri, Rusya ile ilişkilerindeki rekabetin azalmaya başlaması ve ilgi odağının Kafkaslar ve Karadeniz'den Orta Doğu'ya kaymış olmasıyla da ilgiliydi. Benzer şekilde, Ankara Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhakına da ölçülü bir tepki verdi. Türkiye, ilhakı tanımamakla birlikte, itirazlarını büyük ölçüde Türk-Rus ilişkilerinin iniş-çıkışlarına göre dile getirmeyi tercih etti. Örneğin, Suriye sınırında bir Rus savaş uçağının Türk hava sahasını ihlal ettiği gerekçesiyle Kasım 2015'te düşürülmesinin ardından ilişkilerin gerildiği dönemde, Rusya'nın Ukrayna'daki eylemlerini şiddetle kınarken, başka dönemlerde hoşnutsuzluğunu daha diplomatik yollarla gösterdi (Rüma ve Çelikkpala 2019).

Daha genel bir düzlemde Türkiye, özellikle 11 Eylül saldırıları ve ABD'nin buna verdiği karşılıkların uluslararası alanda ortaya çıkarttığı sonuçlar ve yaşanan jeopolitik değişimleri takiben -özellikle Orta Doğu'da beliren istikrarsızlık, Irak'ta bir Kürt otonom bölgesinin doğması ve PKK'nın Kuzey Irak'ta daha rahat hareket etmeye başlaması- Rusya'nın NATO'nun sınırlarına doğru genişlemesi karşısındaki pozisyonunu da dikkate alarak, giderek müttefikleri ile Rusya arasında denge

kurmaya çalışan bir politika izlemeye yöneldi. Dahası, Türkiye'nin AB üyelik süreci giderek durağanlaşır ve ABD ile ilişkileri de sorunlu hale gelirken, Türkiye ile Rusya'nın, Hill ve Taşpınar'ın da belirttikleri gibi, bir "dışlanmışlar eksenini" oluşturdukları görülüyordu (Hill ve Taşpınar 2006; Balta, Filis, Aydın 2021).

Öte yandan Rusya bu dönemde, özellikle Kırım'ı ilhak ettikten sonra, Karadeniz bölgesini aşırı derecede silahlandırdı ve Karadeniz Filosu'nun kapasitesini önemli ölçüde arttırdı. Bunun sonucunda Rus donanması ilhakın ardından geçen birkaç yıl içerisinde Türkiye'yi geride bırakarak Karadeniz'deki en önemli deniz gücü haline geldi (Çelikkpala ve Erşen 2018). Karadeniz ve Kafkaslarda artan askeri varlığı ve çok sayıda "erişim engelleme/dışlama" (*Anti-Access/Area Denial -AD/A2*) bölgesi oluşturmasının yanı sıra, Suriye Tartus'taki deniz ikmal üssünü genişletip operasyonel hale getirdi ve Karadeniz Filosu ile Baltık Donanmasından kaydırıldığı gemilerle Soğuk Savaş dönemindeki Sovyet 5. Filosu benzeri bir Akdeniz Filosu ("Sürekli Akdeniz Görev Gücü") oluşturdu. Bu noktada Türkiye Şubat 2022'de Ukrayna'daki savaş nedeniyle Boğazları kapatana kadar Suriye'deki Rus güçlerinin lojistik olarak 2014'te ilhak ettiği Kırım'da konuşlu Karadeniz Filosunca desteklendiğini -iki ülke arasındaki karmaşık ilişkilere işaret etmesi açısından- vurgulamakta fayda var.

Kafkaslardan başlayarak Doğu Akdeniz ve Levant bölgesine kadar geniş bir coğrafyada Rusya'nın fiili kuşatması altında kalmasının stratejik etkisi, Türkiye'nin politikalarını değilse bile, Rusya karşısındaki değerlendirmelerini gözden geçirmeye başlamasının tetikleyicisi oldu denilebilir (Cheterian, 2023). Yine de Rusya, Ağustos 2008'den itibaren Karadeniz'de revizyonist bir güç haline gelirken, Türkiye'nin 2022'de Ukrayna işgal edilene kadar bölgede değişen jeopolitik dengelere uygun bir yanıt geliştirebildiği söylenemez. Halbuki, Ağustos 2008 krizini takiben iki ülke Kafkaslarda gergin bir dengeye evrilmişse de 2014'te Kırım'ın ilhakıyla geniş Karadeniz coğrafyasında ortaya çıkan ayrışma Türk dış politikasında tekrardan bir değerlendirme yapma ihtiyacını ortaya çıkarmıştı. Fakat, bu noktaya gelindiğinde Türkiye'nin ilgisi çoktan Levant bölgesine kaymıştı ve Suriye'deki Rus varlığı Ankara için, özellikle ABD'nin burada Kürt gruplarla işbirliği yapması karşısında, güvenlik ve siyasi dengeler açısından önemli işbirliği fırsatları doğuruyordu.

Bu da Türkiye'nin dış politikasında aslında elzem hale gelmiş olan yeniden değerlemeyi bir süre daha ertelemesine neden oldu.

Bu noktada Ermenistan ve Azerbaycan arasında Eylül 2020'de patlak veren İkinci Karabağ Savaşı ve bu krizde Rusya ile Türkiye'nin oynadıkları roller, Türkiye'nin yakın çevresinde artan Rus varlığının sorgulanmasını yeniden gündeme getirdi. Savaşın Rusya'nın aracılık ettiği ateşkesle sona ermesi ve bölgeden çekilmesinden 30 yıl sonra Barış Gücü adı altından Rus askerlerinin Azerbaycan'a geri dönmeleri, Rusya'nın bölgedeki konumunun aciliyetini ön plana çıkardı. Yine de ateşkesin ardından bölgede elde ettiği etkin siyasi konum, Azerbaycan'daki askeri varlığı ve Orta Asya'yla doğrudan kara bağlantısı kurmasını sağlayacak bir koridor oluşturulması ihtimalinin Türkiye'nin kısa vadeli beklentilerini karşıladığı görülüyordu (Neset vd. 2023). Bu ortamda Türkiye ısrarla Rusya'nın bölgede ortaya çıkan hegemonik konumuna açıkça meydan okumaktan kaçınınmaktaysa da mevcut dengeler Rus barış güçlerinin bölgeden çekilmesi sonrasında Türkiye'yi Rusya karşısında güçlü duruş sergileyecek tek bölgesel aktör olarak konuma taşıdı. Bu kapsamda Kafkaslardaki Rusya-Türkiye dengesi ele alınırken, bundan sonra 15 Haziran 2021'de imzalanan Şuşa Deklarasyonu'nun (Resmî Gazete 2022) da işaret ettiği Türkiye-Azerbaycan özel ilişkisi, 100 yıl sonra bölgede yeniden konuşlandırılan askeri unsurları, Gürcistan'da halen devam eden etkili olma kapasitesi ve olası bir Ermenistan yaklaşması özellikle değerlendirmelidir.

Ukrayna'daki Savaş ve Türk-Rus Yakınlaşmasının Sınırları

İkinci Dağlık Karabağ Savaşı, Türkiye ve Rusya arasında Kafkaslarda yeni bir denge kurulması ve Batılı aktörlerin bölgeden dışlanmasıyla sona ererken (Neset vd. 2023), Ukrayna'nın işgali ve özellikle de savaşın iki yılın ardından hala devam ediyor olması Ankara'yı bölgesel ve küresel konum ve ilişkilerini gözden geçirmeye zorluyor. Rusya'nın bölgedeki revizyonist tavrının "Türkiye'yi denge politikasından vaz geçmeye ve hızla Batı'ya yaklaşmaya zorlayacağı" yönündeki ilk beklentiler (Economist 2022) gerçekleşmemekle beraber,

Türkiye kendisini Rusya ile Ukrayna ve Rusya ile Batı arasında çifte baskı altında buldu. Bu ortamda müttefikleri tarafından eleştirilmesine rağmen benimsediği "Ukrayna'yı askeri açıdan destekleme, Rusya'yı ise Batı'nın yaptırımlarına katılmaksızın kınama" politikası, zamanla savaşan taraflar arasında potansiyel arabulucu konumuna gelmesini ve uluslararası saygınlığını artırmasını sağladı (Bechev 2024).

Savaşın ilk günlerinde Rusya'nın saldırganlığı karşısında Türkiye'nin ilk reaksiyonu, çatışmaların genişleyerek tüm bölge güvenliğini tehlikeye atmasına engel olmak amacıyla elindeki eski ama güçlü bir araca - Montrö Sözleşmesi- başvurmak oldu. Mevcut şartlarda bir kere daha sözleşmeye bağlılığını vurgulayan Ankara, daha çatışmanın üçüncü günü (27 Şubat) diğer ülkelerden önce inisiyatif alarak, bölgedeki gelişmelerin "savaş" anlamına geldiğini ilan etti ve Boğazları Montrö Sözleşmesinin 19. Maddesi uyarınca savaşan tarafların savaş gemilerine kapattı (Malsin 2023). Ayrıca, öncelikli kaygısının bölgesel güvenlik olduğunu gösterecek şekilde kıyıdaş olmayan devletleri de Karadeniz'e savaş gemisi göndermekten kaçınmaya çağırdı.

İlaveten, beklenmedik şekilde Rusya'dan, Montrö çerçevesinde aksine hakkı olmasına rağmen, Karadeniz dışında kalan Karadeniz Filosuna ait gemilerini Karadeniz'deki üslerine geri çağırmasını istedi (Delanoë 2024: 7). Bu şekilde Karadeniz Filosuna ait olan ancak savaş başladığında Karadeniz'de bulunmadıkları için dönemeyen Rus gemilerinin sayısının, bir kısmı *Kalibre* füzesi kapasiteli olmak üzere, 20-30 arasında olduğu tahmin edilmektedir (Güvenç, 2023). Böylece, her ne kadar Türkiye Montrö Sözleşmesinin 21. Maddesi kapsamında "yakın savaş tehdidi altında olduğu" ilanını yaparak tüm ülkelerin savaş gemilerinin Boğazlardan geçişini engelleme yoluna gitmemişse de ilgili tüm ülkelere bu konudaki pozisyonunu net şekilde ilan ederek, muhtemel denemelerin önüne geçti.*

Her ne kadar Türkiye Boğazları savaş gemilerinin geçişine hızla kapatmışsa da savaşın ve takip eden gelişmelerin Türk-Rus ilişkileri ve aralarındaki denge üzerindeki olası etkilerini açıkça değerlendirmekten bugüne kadar kaçındı. Bunun yerine, temkinli bir politika izleyerek, Batı'nın Rusya'ya karşı uyguladığı yaptırımlara katılmaması sonucu Rusya ile artan ticaretten, yeni dönemin dikkati

* Buradaki hassas bir ayrıntı, Türkiye'nin Montrö Sözleşmesinin 21. Maddesi kapsamında "yakın savaş tehdidi altında olduğu" ilanını yaparak Boğazları tüm ülke savaş gemilerine kapatması durumunda imzacı devletlere ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunması gerekecek olmasıydı. Bu durumda eğer BM Güvenlik Konseyi 2/3 çoğunlukla aksi yönde karar verirse ve imzacı tarafların çoğunluğu da aynı görüşte olursa, Türkiye almış olduğu önlemleri kaldırmak zorunda kalabilecekti. Öte yandan, Ocak 2024'te İngiltere'ye ait mayın tarama gemisi Ukrayna'ya bağlılandıkları gerekçesiyle Boğazlardan geçmeye çalıştı, fakat bunlara Türkiye tarafından izin verilmedi (Euronews 2024a).

çeken teknolojik ürünü S/İHA'ların üreticisi olarak yükselen profilinden ve Rusya ile Ukrayna'yı "tahıl anlaşmasına" ikna edebilmiş olmasının sağladığı uluslararası prestijden mümkün olduğunca istifade etmeye çalışıyor.

Fakat, savaşın uzaması ve Rusya'nın Ukrayna'yı başlangıçta planladığı şekilde kontrol altına alamamış olması, Türkiye'yi Rusya'nın bölge politikaları ve özellikle de son yıllarda gündeme taşıdığı "stratejik özerklik" yaklaşımına katkılarını değerlendirmeye zorladığı da giderek belirginleşiyor. Ukrayna'daki savaşın Türkiye'nin uzun vadede genel dış politika yaklaşımlarına nasıl etki edeceğini analiz etmek için henüz erken olmakla birlikte, Türkiye'nin ilişkilerinin uzun süredir gergin olduğu müttefikleri ve bölgesel ortaklarıyla yakınlaşmaya başladığını görebiliyoruz. Nitekim, bir kısmı Şubat 2022'den sonra hızlanan temaslar sonucunda Ankara'nın müttefikleri/ortaklarıyla ilişkilerinin büyük bir kısmının normalleşme yoluna girdiğini görüyoruz (Altunışık 2021; Kardeş 2022).*

Bu bağlamda Türkiye, savaş tehdidinin belirmesinden itibaren NATO düzleminde bölgeyle ilgili gündeme gelen tüm karar tasarılarını, özellikle de "Rusya Federasyonu'nun Müttefiklerin güvenliği için en önemli ve acil tehdidi" olduğunu ilan eden 2022 Stratejik Konseptini onayladı (NATO 2022). Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımlarını onayladı. Her ne kadar bu süreç özellikle İsveç için sancılı olduysa da Türkiye'nin itirazları ve süreci geciktirmesinin arkasında Rusya'yı memnun etmek amacından ziyade, ulusal öncelikler ile İttifak içi rahatsızlıklar olduğu anlaşılıyordu (Fraser 2023). Türkiye ayrıca Haziran 2022'de NATO'nun Çok Yüksek Hazırlıklı Müşterek Görev Gücü'nün deniz unsurlarının ve Aralık 2022'de de Süratli İntikal Kolordusu'nun komutasını alarak, en muhtemelen tehdidin Rusya'dan algılandığı bir dönemde, kendisini NATO topraklarını savunacak şekilde konumlandırdı.

İlaveten, Türk Deniz Kuvvetleri Karadeniz'de 7/24 deniz keşif görevi yaparak, NATO'nun bölgeden elde ettiği istihbaratın yüzde 67'sini sağlıyor. Türkiye bu bilgileri Kırım'ın ilhakından bu yana Ukrayna ile de paylaşıyor (Yinanç 2023). Ayrıca Türk savaş uçakları NATO hava sahasını olası Rus saldırılarına karşı koruma amacıyla oluşturulan NATO'nun Gelişmiş Hava Polisliği Misyonu kapsamında Romanya'da konuşlandırıldılar (NATO 2023). Son olarak, Türkiye'nin girişimiyle 11 Ocak 2024'te Romanya

ve Bulgaristan ile Karadeniz Mayın Karşı Tedbirleri Görev Grubu (*Mine Countermeasures Naval Group in the Black Sea - MCM Black Sea*) kurulması için mutabakat imzalandı (Euronews 2024b).

Benzer şekilde, Türkiye, savaş ilerledikçe Karadeniz'deki deniz kuvvetlerinin yıpranması ve güçten düşmesi nedeniyle Rusya için giderek daha sıkıntılı hale gelen (Güvenç ve Aydın 2023) Boğazları kapalı tutma kararına da sadık kalmaya devam ediyor. Bu durum, Rusya'nın Karadeniz Filosunun Amiral Gemisi Moskva Kruvazörünün 14 Nisan 2022'de Ukrayna güçleri tarafından batırılması (Dilanian, Kube, Lee 2022) ve bugüne kadar her türden 80 civarında Rus gemisinin hasar görmesi (Frias 2024) sonucu bölgedeki deniz gücünün daha da zayıflaması (Delanoë, 2024) nedeniyle özellikle önem kazanmış durumda. Fakat, Türkiye Montrö Sözleşmesi'ni ek kısıtlamalarla uyguladığından, Rusya halen bölgeye yeni gemi getirememekte veya hasar gören gemilerini onarım ya da rotasyon için Karadeniz dışına çıkaramamaktadır.

Türkiye'nin Ukrayna'ya askeri yardımları da artarak devam etmektedir. Ukrayna Donanması için 4 adet korvet inşa etme sözleşmesinin yanı sıra, Türkiye Ukrayna'ya farklı dönemlerde çeşitli türde silahlı veya keşif amaçlı İHA'lar, hassas güdümlü füzeler, güdümlü çoklu roketatarlar, mayına dayanıklı zırhlı personel taşıyıcılar, tekerlekli zırhlı araçlar, kara ve hava elektronik harp teçhizatı, çeşitli türlerde kişisel askeri teçhizat ve mühimmat tedarik etti (Güvenç ve Aydın 2023). Son olarak, Batı'nın Rusya'ya yönelik yaptırımlarına resmi olarak katılmamakla beraber, büyük ölçüde hükümetin yakın gözetimi altında Türk şirketlerinin ABD ve AB'de üretilen çift kullanımlı malları Türkiye üzerinden Rusya'ya ihraç etmeye yönelik kısıtlamalara neredeyse tamamıyla uymaya başladıkları anlaşılıyor.

Tüm bunlar, Türkiye'nin Karadeniz'de Rusya'ya karşı denge unsuru olarak bağımsız Ukrayna'nın jeopolitik değerinin farkında olduğunu gösteriyor. Karadeniz'deki deniz gücü dengesi ile daha geniş bölgede jeopolitik tablonun savaşın sona ermesiyle önemli ölçüde değişeceği ve o gün geldiğinde Türkiye'nin Rusya ile ilişkilerini mevcut şartlar çerçevesinde yeniden değerlendirmesi gerekeceği de bugünden görülebiliyor.

* Burada tek istisna olarak, İsrail'le ilişkilerde sağlanan gelişmenin Gazze Savaşı nedeniyle dondurulması, hatta yeniden olumsuz bir noktaya evrilmesi görülüyor. ABD'yle ilişkilerde beklenen iyileşme de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Mayıs 2024 için planlanan ABD, Vaşington ziyaretinin henüz açıklığa kavuşmamış nedenlerle ertelenmiş olması kapsamında durağanlığını koruyor, fakat orada da ilişkilerdeki kötüye gidış kontrol altına alınmış gibi gözüküyor.

Sonuç ve Öneriler

Ukrayna'daki savaş ne yönde evrilirse evrilsin, Rusya-Türkiye ilişkilerinde belli düzeyde bir süreklilik kaçınılmazdır. Yine de her iki ülkenin de tercihlerinin sonuçlarıyla yüzleşmek zorunda kalacakları açıktır. İlişkilerin belirli bir yönde (olumlu ya da olumsuz) hızlı evrimi konusunda tarafların dikkatli olacakları kesin ama Ankara ve Moskova'nın Ukrayna'daki savaşın ortaya çıkardığı çeşitli değerlendirmeleri kolayca aşarak eski pozisyonlarına dönmeleri de zor gözüküyor. Nihayetinde, Ankara'nın Batı ile çıkan her anlaşmazlıkta Rusya'ya yönelmeye devam etmesi artık pek olası değil. Türkiye bir taraftan sıkıntıdaki ekonomisini düze çıkarabilmek için AB ülkelerine ihracatını güçlü tutmaya ve Batı'dan gelecek döviz (doğrudan yatırım ve hatta sıcak para olarak) ihtiyaç duyarken, diğer taraftan Batının ikincil ekonomik yaptırım tehdidi de güçlü bir unsur olarak varlığını sürdürüyor.

Türkiye'nin başta Suriye olmak üzere farklı bölgelerde Rusya ile zaman zaman çatışan çıkarları ve taahhütlerini yönetirken, aynı zamanda, 2023'te zirveye ulaşan ticaretini, olası ikincil yaptırımlar nedeniyle, gözden geçirmesi gerekecektir. Fakat, eğer Batılı müttefikleri Türkiye'ye yönelik beklentilerini gerçekçi biçimde belirleyemezlerse, baskı ve aşırı beklentiler Ankara'da farklı tepkilere de neden olabilir. ABD'nin Suriye'de PYD'ye (Demokratik Birlik Partisi) verdiği destek ile Fethullah Gülen'in ABD'de ikamete devam etmesinin halen Türkiye'de şiddetli Amerikan karşıtlığını beslemeye devam ettiği unutulmamalıdır (Reynolds 2019). Her ne kadar Türkiye son yıllarda Suriye özelinde Beşar Esad rejimiyle dahi uzlaşma arayışına girdiyse de bu konuda gerçek ilerlemenin daha çok zaman alacağı aşikâr. Bu kapsamda, Suriye özelinde Rusya ile ABD'yi birbirini dengeleme için kullanın Türkiye için bir süre daha önemini koruyacağı ortadadır.

ABD'nin 1990'ların son çeyreğinde AB-Türkiye ilişkilerinin evrimine katkıları (Sayarı 2003), Vaşington ve Brüksel'deki liderler açısından günümüze ışık tutacak bir örnek olabilir. Stein ve Danforth'un da (2023) belirttiği gibi, Vaşington Ankara'yla ilişkilerinde temkinli olmalı ve "doğrudan fayda algıladığı durumlarda işbirliği yapmaya çalışmalıdır." Daha da önemlisi, Türkiye'nin Ukrayna'ya karşı

izlediği ılımlı tarafsızlık politikası, ABD ve Avrupa'yı Türkiye ile daha kapsamlı ve derin etkileşime girme konusunda teşvik edici bir unsur olarak görülmelidir.

Öte yandan, her ne kadar küçük de olsa Türkiye kamuoyunun bir kısmı hala öngörülebilir gelecekte AB üyeliği ihtimaline inanıyorsa da, taraflar artık bunun pek olası olmadığını açıkça kabul etmeli ve belki de farklı bir ortaklık modeli çerçevesinde yeni bir başlangıç yapmayı denemeliler. AB-Türkiye ilişkilerinin tüm paydaşları ve her iki taraftaki siyasi karar alıcıların temelde Türkiye'nin Rusya ile ilişkilerini kopartmasından bağımsız biçimde ikili ilişkileri geliştirmeye istekli olmaları gerektiği açıktır. Gümrük Birliği Anlaşması'nın gözden geçirilmesi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için daha yumuşak bir vize rejimi uygulaması kısa vadede bu amaca katkı sağlayacak ilk ve en kolay adımlar olacaktır.

Türkiye Soğuk Savaş'ın bitiminden bugüne bir yandan Batılı bir aktör kimliğiyle hareket ederken, diğer yandan da bölgesel dengeleri gözeterek Karadeniz, Kafkaslar ve Orta Doğu'da daha Ankara odaklı politikalar ve davranış kalıpları geliştirdi. Bu kapsamda, Türkiye'nin yakın çevresindeki istikrar arayışlarını bundan sonra da Rusya'yı dışlamadan ama Batılı aktörleri de katarak sürdürmesi en akılcı yaklaşım olacaktır.

Rusya'nın İttifak için doğrudan ve kapsamlı tehdit oluşturduğunu kabul eden NATO'nun 2022 Stratejik Konseptine onay veren Ankara'nın, Karadeniz dâhil olmak üzere tüm yakın coğrafyasında ve her düzeyde NATO'nun Rusya'ya karşı geliştireceği caydırıcılık ve savunma tedbirlerinin uygulanmasına aktif olarak katkıda bulunması elzemdir. Türkiye'nin orta-uzun vadeli çıkarları farklı bir yönde davranmasına izin vermeyecektir.

Ankara, devam eden savaşta Ukrayna'ya hem ikili düzeyde hem de çok taraflı platformlarda destek sağlayacak bir yaklaşımla hareket etmektedir. Her ne kadar özellikle Rusya'yla ilişkilerini kopartmaması zaman zaman bazı müttefiklerinin eleştirilerine neden olsa da Türkiye'nin izlediği yolun gerçekçi olduğuna şüphe yoktur. Yine de Ankara'nın tercih ettiği duruşun nedenleri ile bu yaklaşımın müttefik ve ortaklarına sağladığı olumlu sonuçlar uluslararası alanda daha etkin şekilde

anlatılmalıdır. Savaşla birlikte yeni bir bölgesel denge ortaya çıkarken, Türkiye'nin Batılı müttefikleri de Türkiye'nin öncelikleri ve çıkarlarını anlamaya çalışmalı ve ortak çıkar alanları oluşturarak Ankara'yı desteklemelidirler.

Karadeniz'in güvenliği sadece deniz alanıyla ilişkilendirilemez; aynı zamanda hava, kara, siber, hibrit ve uzay boyutlarında da tedbirler alınmasını gerektirir. Tüm bu alanlarda müttefikler arasında işbirliği sağlanmalı ve derinleştirilmelidir. Türkiye'nin Montrö Sözleşmesi çerçevesinde Boğazlardan savaş gemilerinin geçişlerine uyguladığı kısıtlamalar bunların hiç birine engel teşkil etmemektedir. Nitekim, bu operasyonel alanlarda müttefiklerin Ukrayna'ya desteği devam etmektedir. Türkiye müttefikleriyle bu çerçevedeki işbirliğini genişletmeli, müttefiklere Sözleşmenin uluslararası hukukun parçası olduğu açıkça anlatılmalıdır.

Öte yandan, bazı NATO üyelerinin bile Ukrayna'ya kinetik askeri yetenekler sağlamaya devam edip etmemeyi tartıştığı bir dönemde Ankara, bir taraftan Rusya'yı istikrarlı ve kalıcı barış için teşvik ederken, diğer taraftan Ukrayna'nın savunmasını güçlendirecek adımlar atmaya da devam etmelidir. Zira, Ukrayna'nın savaşı kaybetmesi ve parçalanması halinde bölge deniz alanları üzerinden geniş bir kontrol sağlayacak Rusya da Türkiye açısından tercih edilen bir durum değildir.

Bu kapsamda Ankara, bölgeden gelen tehditlere karşı Karadeniz'e kıyısı olan müttefikleriyle dayanışma içinde gerekli tedbirleri almalıdır. Türkiye'nin "Karadeniz Mayın Karşı Tedbirleri Görev Grubu" girişiminin üçlü çerçevede Romanya ve Bulgaristan ile hayata geçirilmesinde oynadığı öncü rol bunun bir örneğidir. Bu girişimin Karadeniz deniz güvenliğine ve NATO'nun bölgedeki caydırıcılığına katkıda bulunacağı kuşkusuzdur. Gelecekte de gerekli görüldüğü hallerde Montrö rejimini olumsuz etkilemeyecek benzer işbirliği çerçeveleri müttefiklerle istişare edilerek geliştirilmelidir.

Bölgedeki NATO üyelerinin kendi aralarında Karadeniz'de deniz güvenliğini, su üstü ve su altı yetenekleri ve insansız hava ve deniz araçlarıyla güçlendirmelerinin önünde de hiçbir engel yoktur. Üyeler, söz konusu alanlara yatırım yapmalı, ortak girişimler geliştirmeli ve

kapasitelerini artırmalıdır. Ukrayna ve Gürcistan'ı bu süreçlere dâhil etmenin yollarını bulmak da önemli ve öncelikli bir konudur.

Bu arada Rusya'nın artık yüzünü bölgesel barış ve istikrara dönmeye ikna edilmesi de elzemdir. Bu da ancak çatışma ve güç kullanma yerine işbirliği ve müzakerelerle sağlanabilir. En üst düzeyine ulaşmış olan Türk-Rus ikili ilişkilerinin bu çerçevede etkin şekilde kullanılmasının büyük önem taşıdığı unutulmamalıdır.

Kaynakça

Altunışık, Meliha B. 2021. The New Wave of Normalization in Turkey's Middle East Foreign Policy. *Middle East Institute*, 27 Nisan, <https://www.mei.edu/publications/new-wave-normalization-turkeys-middle-east-foreign-policy> (Erişim Tarihi: April 30, 2024).

Aydın, Mustafa. Yayınlanacak (2024). "Turkey's Black Sea Policies (1991-2023) and Changing Regional Security since the Russian Invasion of Ukraine". İçinde: Kornely Kakachia, Stephan Malerius and Stefan Meister (eds.), *Security Dynamics in the Black Sea Region: Geopolitical Shifts and Regional Orders*. Cham, İsviçre, Springer Nature.

Aydın, Mustafa. Yayınlanacak. "Transformation of Turkish-Russian Relations; Rivalry and Cooperation in Eurasia and the Levant".

Aydın, Mustafa 2011. "Kafkasya ve Orta Asya'yla İlişkiler, 2001-2012". Baskın Oran (der.), *Türk Dış Politikası; Olaylar, Olgular Belgeler*, Cilt 3: 463-531. İstanbul, İletişim.

Baldıran, Selen, Dinçer Bayer, Hüseyin Genç. 2022. "The Importance of the 1936 Montreux Convention for the Black Sea Security: A Close Look into Russia-NATO Controversy on the Russian-Ukrainian Conflict in 2022". *Information & Security*, 51, 1: 11-23.

Balta, Evren, Constantinos Filis, Mustafa Aydın. 2021. "Russia, Turkey, and the EU: An Uneasy Triangle." *Panorama Portal*, Ekim 2021, <https://www.uikpanorama.com/blog/2021/10/05/cats-russia-turkey-and-the-eu-an-uneasy-triangle/> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Bechev, Dimitar. 2024. "Closer Ties to the West Don't Mean Turkey Will Give Up on Russia". *Carnegie Politika*, 7 Şubat, <https://carnegieendowment.org/politika/91571> (Erişim Tarihi 30 Nisan 2024).

Mitat Çelikpala ve Emre Erşen. 2018. "Turkey's Black Sea Predicament: Challenging or Accommodating Russia?" *Perceptions*, 23, 2: 72-92.

Cheterian, Vicken. 2023. "Friend and Foe: Russia-Turkey Relations Before and After the War in Ukraine". *Small Wars and Insurgencies*, 34, 7: 1271-1294.

Delanoë, Igor. 2024. "Russia's Black Sea Fleet in the 'Special Military Operation' in Ukraine". *Foreign Policy Research Institute*, Eurasia Program, Şubat, <https://www.fpri.org/wp-content/uploads/2024/02/russias-black-sea-fleet.pdf> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Economist. 2022. "Turkey's Rapprochement with Russia May Not Survive the War in Ukraine". 24 Şubat.

Euronews. 2024a. "Türkiye'den İngiltere'nin Ukrayna'ya gönderdiği gemilere 'Montrö' engeli". 02 Ocak. <https://tr.euronews.com/2024/01/02/turkiyede-n-ingilterenin-ukraynaya-gonderdigi-gemilere-montro-engeli> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Euronews. 2024b. "Turkey, Bulgaria, and Romania Sign Deal to Tackle Black Sea Mines." 11 Ocak. <https://www.euronews.com/2024/01/11/turkey-bulgaria-and-romania-sign-deal-to-tackle-black-sea-mines> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Fraser, Suzan. 2023. "Turkey's parliament ratifies Finland's membership in NATO". *AP News*, 31 Mart. <https://apnews.com/article/nato-finland-turkey-24e91f6d5141e727872b91b854d5702c> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Serhat Güvenç ve Mustafa Aydın. 2023. "Between the Devil and the Deep Blue Sea". *GMF Insights*. 10 Mayıs. <https://www.gmfus.org/news/between-devil-and-deep-blue-sea> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Kardaş, Şaban. 2012. "Turkey-Russia energy relations: The limits of forging cooperation through economic interdependence". *International Journal*, 67, 1: 81-100.

Malsin, Jared. 2023. "Turkey Says War Exists in Black Sea, Allowing It to Block Russian Navy." *The Wall Street Journal*, 17 Şubat. <https://www.wsj.com/livecoverage/russia-ukraine-latest-news-2022-02-26/card/uDQCa9dMZsNGZLQsfWYg> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

NATO. 2022. *Strategic Concept*. <https://www.nato.int/strategic-concept/> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

NATO. 2023. *Turkish Fighter Detachment Ready for NATO Air Policing in Romania*. 6 Aralık, https://ac.nato.int/archive/2023/TUR_F16_mission_ready_ROU (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Neset, Siri, Mustafa Aydın, Ayça Ergun, Richard Giragosian, Kornely Kakachia, Arne Strand. 2023. *Changing Geopolitics of the South Caucasus after the Second Karabakh War. Prospect for Regional Cooperation and/or Rivalry*. Bergen, Chr. Michelsen Institute, CMI Report 2023/4.

Oral, Nilüfer. 2017. "Black Sea Security under the Montreux Convention". In *Ocean Law and Policy; Twenty Years of Development Under the UNCLOS Regime*, C. Espósito, J. Kraska, H. N. Scheiber, M. S. Kwon (eds.): 266-286. Leiden: Brill & Nijhoff.

Resmi Gazete. 2022. 22 Mart, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220323-1.pdf> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Reynolds, Michael A. 2019. "Turkey and Russia: A remarkable Rapprochement". *War on the Rocks*, 24 November, <https://warontherocks.com/2019/10/turkey-and-russia-a-remarkable-rapprochement/> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Rüma, İnan and Mitat Çelikpala. 2019. "Russian and Turkish Foreign Policy Activism in the Syrian Theater". *Uluslararası İlişkiler* 16, 62: 65-84.

Sayarı, Sabri. 2003. "The United States and Turkey's Membership in the European Union". *The Turkish Yearbook of International Relations*, 34: 167-176.

Stein, Aaron and Nicholas Danforth. 2023. "Turkey's New Foreign Policy: Ankara's Ambitions, Regional Responses, and Implications for the United States". *Foreign Policy Research Institute*. 1 Şubat, <https://www.fpri.org/article/2023/02/turkeys-new-foreign-policy-ankaras-ambitions-regional-responses-and-implications-for-the-united-states/> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Yinanç, Barçın. 2023. "Türkiye bilindiğinden daha fazla Rus karşıtı adım atıyor". T24, 5 Nisan. <https://t24.com.tr/yazarlar/barcin-yinanc/turkiye-bilindiginden-daha-fazla-rus-karsiti-adim-atiyor,39440> (Erişim Tarihi: 30 Nisan 2024).

Prof. Dr. Mustafa Aydın

Mustafa Aydın, Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, Uluslararası İlişkiler Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı ve Global Akademi Genel Koordinatörüdür. 1994–2005 arasında Ankara Üniversitesi'nde öğretim üyeliği ve 2005-2009 arasında TOBB-Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanlığı yapan Aydın, 2010-2018 arasında iki dönem Kadir Has Üniversitesi Rektörlüğü görevini yürüttü. Michigan (1998), Harvard (2002) ve Atina (2003) üniversiteleri ile Richardson Institute for Peace Studies (1999), EU Institute for Security Studies (2003) ve Institut für die Wissenschaften vom Menschen'de (2018) misafir araştırmacı olarak bulundu. Akademik ilgi alanları arasında Avrasya'da güvenlik ve jeopolitik ile Türk dış ve güvenlik politikaları yer almaktadır.

Prof. Dr. Mitat Çelikpala

Prof. Dr. Mitat Çelikpala, Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Dr. Çelikpala'nın çalışma alanları arasında eski Sovyet coğrafyası ve Kafkasya, diaspora çalışmaları, Karadeniz Bölgesi ve güvenliği, Türk-Rus ilişkileri, enerji güvenliği, kritik altyapı güvenliği ve terörizmle mücadele gibi konular yer almaktadır. Lisans eğitimini ODTÜ'de tamamlayan Çelikpala, Yüksek Lisansını Hacettepe, Doktora çalışmasını ise Bilkent Üniversitesinde yapmıştır. Oxford Üniversitesi St. Antony's College'da Senior Associate Member olarak bulunan Dr. Çelikpala, Hacettepe ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji üniversitelerinde de görev yapmıştır. Prof. Dr. Çelikpala, Türk Dış Politikası, Kafkasya ve Orta Asya tarihi ve güvenlik politikaları, Türk siyasal hayatı ve politikası ile strateji ve güvenlik konuları üzerine düzenlenmiş ders ve seminerler vermektedir. Çelikpala'nın yukarıda belirtilen konularda akademik dergiler ve güncel medyada yayınlanmış makale ve değerlendirmeleri bulunmaktadır.

Doç. Dr. Onur İşçi

Kadir Has Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi. Aynı üniversitede "Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin" (CIES) direktörü. Doktorasını 2014 yılında Georgetown Üniversitesi'nden üstün başarı derecesiyle aldı. Rusya tarihi, Türk-Rus ilişkileri ve Soğuk Savaş üzerine çok sayıda uluslararası makale yayımlandı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyet-Türk ilişkileri üzerine yazdığı ilk kitabı, Turkey and the Soviet Union During World War II 2019 yılında I.B.Tauris tarafından yayımlandı. Aynı sene Harp yahut İhtilal: Rusya İmparatorluğu'nun Çöküşü, 1881-1917 başlıklı ilk Türkçe kitabı Kronik Yayınevi tarafından basıldı. Akademik yayınların yanı sıra güncel siyasi meseleler üzerine çok sayıda kısa yazı yazdı; bunlardan başlıcaları Foreign Affairs, The National Interest ve War on the Rocks gibi popüler dergilerde yayımlandı.

Global Akademi

Global Akademi, yatay düzlemde ortak çalışmanın hâkim olduğu, kamuya yönelik kâr amacı gütmeyen gönüllü üretim ile proje-bazlı çalışmaların bir arada yürütüldüğü, her tür bilgi, fikir, yorum ve analizin serbestçe ve kapsamlı tartışılması yoluyla mükemmeliyetin hedeflendiği bir araştırma ve öğrenme merkezidir.

Çalışmalarında uluslararası düzeyde mükemmelliği hedefleyen Global Akademi, küresel gelişmeler ile ilgili olarak bağımsız, tarafsız, bilimsel bilgiye dayanan araştırmalar gerçekleştirmek, basit ve anlaşılır veri üretmek, ihtiyaç duyan kişi ve kurumlara danışmanlık ve çözüm ortaklığı sunmak, eğitim, yayın ve yayım faaliyetlerinde bulunmak ve küresel düzeyde insanlığın karşılaştığı sorunları anlama, anlatma ve çözüm bulma çabalarına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur.

   / TRGlobalAcademy

www.globacademy.org

 Global Academy